

УДК 338.021

Галина КУЛИНА
Ярослав ФАРИОН

СВІТОВИЙ РИНОК СТРАХОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ЗМІНИ ПАРАДИГМИ ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Узагальнено особливості та окреслено проблемні аспекти функціонування світового ринку страхових послуг в умовах зміни парадигми розвитку. Здійснено оцінку тенденцій його еволюції у розрізі розвинутих країн та країн, що розвиваються. Виявлено основні новації у сфері страхування, пов'язані з розвитком цифрової економіки, ринку робототехніки та ризиками кібератак, інформатизацією суспільства. Розкрито основні пріоритети подальшої еволюції світового ринку страхових послуг у регіональному вимірі. Окреслено шляхи удосконалення принципів Solvency II, які сприятимуть підвищенню ефективності функціонування європейського ринку страхових послуг.

Ключові слова: глобалізація, кібер-страхування, перестраховування, ризикове страхування, ринок страхових послуг, страхування життя, страхові компанії, страхові премії.

Галина КУЛЫНА, Ярослав ФАРИОН

Мировой рынок страховых услуг в условиях изменения парадигмы глобального экономического развития

Обобщены особенности и обозначены проблемные аспекты функционирования мирового рынка страховых услуг в условиях смены парадигмы развития. Осуществлена оценка тенденций его эволюции в разрезе развитых и развивающихся стран. Выявлены основные новации в сфере страхования, связанные с развитием цифровой экономики, рынка робототехники и рисками кибер-атак, информатизацией общества. Раскрыты основные приоритеты дальнейшей эволюции мирового рынка страховых услуг в региональном измерении. Определены пути совершенствования принципов Solvency II, способствующие повышению эффективности функционирования европейского рынка страховых услуг.

Ключевые слова: глобализация, кибер-страхование, перестрахование, рисковое страхование, рынок страховых услуг, страхование жизни, страховые компании, страховые премии.

Halyna KULYNA, Yaroslav FARION

World market of insurance services in the conditions of change the paradigm of global economic development

Introduction. Global changes in society and the rapid development of financial technologies identify major trends in the global insurance market. At the same time there are changes

to the functioning of the global insurance market and the organization of insurance companies it according to the new paradigm of the economic community.

Purpose. *The aim of the research is to evaluate the trends of the global insurance market, identifying characteristics and problematic aspects of its operation in the changing paradigm of progress, to identify key priorities for further evolution in the regional dimension.*

Results. *The features and problems outlined aspects of the global insurance market in terms of a paradigm shift. The estimation of trends in its evolution in terms of developed and developing countries. The basic innovations in insurance-related robotics market development and risks of cyber-attacks, information and digitalization society. The basic priorities of the further evolution of the global insurance market in regional terms. The ways of improvement principles Solvensy II, which will improve the efficiency of the European insurance market.*

Conclusion. *For today for the world market of insurance services characteristic are next tendencies and range of problems of further advancement: acceleration of increase of volume of insurance bonuses, that get insurers from the risk types of insurance, life-insurance and reinsurance; activations of demand are on insurance services in countries that develop, especially in China, to South Korea and others like that; declines of cost of insurance products in the field of commercial insurance and strengthening of insurance interest in cyber-insurance and insurances of robots; consolidations of leading insurers are in a few highly developed countries.*

Keywords: *globalization, cyber-insurance, reinsurance, life insurance, insurance market, life insurance, insurance, insurance premium.*

JEL Classification: G220.

Постановка проблеми. Глобальні зміни в суспільстві та стрімкий розвиток фінансових технологій, посилені зростанням банківських рахунків, загальним обсягом укладених фінансових угод і складністю системи задіяних інститутів та інструментарію, визначаються вагомими парадигмальними зрушеннями як з боку пропозиції фінансових послуг, так і з боку попиту на них. Це особливо характерно для ринку страхових послуг, дистрибуція товарів якого є вкрай залежною від зміни настроїв та вподобань споживачів, появи нових механізмів і каналів реалізації страхових послуг. Окрім того, на розвиток світового страхового ринку впливають загальна економічна ситуація у світі, кризові явища у фінансовій сфері, валютні коливання, зміни цінової кон'юнктури, інформатизація й модернізація екосистем, збільшення кількості природних катаклізмів і стихійних лих, рівень поширення

захворювання населення планети тощо. Як результат, страховий ринок змушений реагувати на окреслені трансформації задля максимального задоволення потреб і побажань своїх клієнтів з метою їх страхового захисту в частині удосконалення підходів до ведення бізнесу, розробки інноваційних каналів реалізації продуктів і надання послуг та технологій обслуговування. Водночас відбуваються зміни в основах функціонування самого світового ринку страхових послуг й організації діяльності страхових компаній на ньому відповідно до нової парадигми розвитку економічної спільноти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічним основам функціонування ринку страхових послуг й організації діяльності страхових компаній на ньому присвячені праці таких вітчизняних і зарубіжних вчених і практиків, як:

А. Ачкасова, В. Базилевич, А. Бойко, В. Борисова, Н. Внукова, Т. Гаманкова, Т. Говорушко, М. Жилкіна, К. Карл [Karl Kurt], М. Клапків, О. Кнейслер, В. Кравченко, Г. Кулина, П. Мюллер [Peter Müller], І. Ненно, С. Осадець, І. Попова, Л. Рейтман, Н. Ткаченко, Д. Фролова, І. Юргенс та ін. Окремі питання розробки новітніх страхових продуктів в умовах зміни парадигми розвитку страхового ринку досліджували Л. Захаркіна, А. Єрмошенко, І. Кондрат, Д. Кондратенко, Т. Монашко, Н. Пантелєєва, Х. Попович, Н. Приказюк та ін.

Віддаючи належне існуючим напрацюванням та не применшуючи їх вагомості, слід акцентувати увагу на оцінці тенденцій і проблемах функціонування світового ринку страхових послуг за умов зміни парадигми його розвитку, а також окресленні шляхів уніфікації вітчизняної практики організації страхового бізнесу з міжнародною задля збереження його конкурентоспроможності в глобалізаційному фінансовому середовищі.

Метою дослідження є оцінка тенденцій розвитку світового ринку страхових послуг, виявлення особливостей і проблемних аспектів його функціонування в умовах зміни парадигми глобального економічного розвитку, окреслення основних пріоритетів подальшої еволюції у регіональному вимірі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Характерними рисами розвитку сучасної глобальної економіки є інтернаціоналізація світових та регіональних ринків, посилення міжнародної економічної інтеграції та глобалізації окремих екосистем, суцільна інформатизація суспільства, переосмислення впливу й переоцінка інвестиційних ризиків у застосуванні різних фінансових інструментів і технологій фінансового ринку, поява нових викликів і загроз, які супроводжують зміни в основах функціонування не лише окремих суб'єктів господарювання, але й економік у цілому.

Фінансова сфера чи не найбільше залежна від впливу окреслених чинників, адже фінансовий сектор тісно взаємопов'язаний із проблемами світової економіки, зміною кон'юнктури, ціновими коливаннями.

Ефективно функціонуючий ринок страхових послуг є важливою компонентою розвинутої ринкової економіки і відіграє визначальну роль у формуванні загальноекономічної ситуації не лише в країні, а й у світі. Він, по-перше, створює страхове середовище, здатне забезпечити страховий захист не лише суб'єктам господарювання і фізичним особам, а й міжнародним утворенням, які визначають основи розвитку всієї спільноти; по-друге, акумулює значні фонди неактивного капіталу й перетворює його у потужне джерело інвестиційних ресурсів, які активізують реальний сектор і стимулюють соціально-економічне зростання. Окрім того, за належної організації страхового бізнесу є можливість знизити наслідки різного роду природних і техногенних катастроф, нівелювати ризики виробничо-техногенного характеру й фінансових зловживань.

Водночас, рівень розвитку ринку страхових послуг безпосередньо обумовлений соціально-економічним становищем в країні та світі, готовністю населення та суб'єктів господарювання до споживання такого роду фінансових послуг, а також державною підтримкою страхового бізнесу. Як результат, у країнах з високорозвиненими економічними системами темпи зростання ринків страхових послуг є значно меншими, порівняно з країнами, що розвиваються, через перенасиченість таких ринків страховими послугами та пошуком страховими компаніями нових ринків збуту власного продукту із-за можливості отримання більшого доходу. Зокрема, у 2016 р. в розвинутих країнах за ризиковими видами страхування темпи зростання страхових премій склали 1,7 %, тоді як у країнах, що розвиваються, вони втричі більші – 5,3 % (табл. 1).

Таблиця 1

Темпи зростання страхових премій за видами страхування і перестраховування у світі, %*

	Роки				
	2014	2015	2016	2017 (план)	2018 (план)
З ризикових видів страхування					
1. У розвинутих країнах	1,8	2,5	1,7	1,3	1,9
2. У країнах, що розвиваються	6,4	4,9	5,3	5,7	6,7
3. В цілому у світі	2,7	3,0	2,4	2,2	3,0
Зі страхування життя					
1. У розвинутих країнах	4,0	3,4	2,0	2,1	2,1
2. У країнах, що розвиваються	7,8	13,2	20,1	14,9	10,9
3. В цілому у світі	4,7	5,0	5,4	4,8	4,2
Перестраховування					
1. У розвинутих країнах	-1,2	0,8	1,6	1,1	1,7
2. У країнах, що розвиваються	3,7	2,9	-0,7	5,3	6,3
3. В цілому у світі	0	1,4	1,0	2,2	2,9

* Складено на основі [1].

Варто наголосити, що за аналізований період вищенаведений показник розвитку ринку страхових послуг мав тенденцію до зменшення як в країнах, що розвиваються, так і по світу в цілому.

Як зазначає головний економіст Swiss Re Курт Карл, "...страховий сектор стикається зі стримуючими факторами, помірним економічним ростом, створюючи складні умови формування тарифів. Разом з тим, премії продовжують зростати як в розвинутих країнах, так і в країнах, що розвиваються, поряд із економічною активністю. Також відбувається збільшення рівня проникнення страхування, особливо на ринках з перехідною економікою" [2]. У 2017–2018 рр. передбачається певне покращення ситуації. Незважаючи на незначне зниження росту премій з ризикового страхування у реальному секторі з 2,4% у 2016 р. до 2,2% у 2017 р., у 2018 р. вони знову почнуть зростати (+3%).

Натомість у сфері страхування життя ситуація значно краща. Загальна величи-

на премій зі страхування життя у 2015 р. становила 2,52 трлн дол. США, а щорічний приріст, починаючи з 2011 р., – 4,3%. За даними дослідження, проведеного Finaccord, до трійки світових лідерів за обсягами зібраних премій увійшли США, Японія і Китай (560, 322,3 і 254,6 млрд дол. США відповідно). Очікується, що до 2019 р. ринок страхування життя за обсягом премій досягне 3,07 трлн дол. США. Проникнення страхування на ринках розвинених країн становить 8,1%, в країнах, що розвиваються, – 2,9%, а по світу в цілому – 6,2% [3].

Загалом у світовому масштабі зібрані страховиками премії збільшуються, особливо у країнах, що розвиваються. Така ж тенденція зберігатиметься і в 2017–2018 рр. Це обумовлено розвитком такого виду страхових послуг у країнах з перехідною економікою, особливо в країнах Азії (найбільше в Китаї, де уряд зацікавлений у підвищенні рівня проникнення страхування); старінням населення і переосмисленням людством цінностей і привілеїв у контексті придбання

накопичувальних програм страхування; активізацією медичного страхування у зв'язку зі зростаючою потребою у ньому.

Загалом у сфері ризикового страхування зменшується питома вага комерційного страхування через скорочення обсягів міжнародної торгівлі, що чинить вплив на морське й кредитне страхування; спостерігаються низькі відсоткові ставки за інвестиційними інструментами, що позначається на рентабельності й скороченні страхових резервів; підвищенні ролі кібер-страхування через посилення кібератак не лише на державні інститути й організації, а й на приватний сектор, та вразливістю даних. Так, доходи ринку кібер-страхування у 2014 р. склали 2,5 млрд дол. США, а до 2020 р. їх очікуваний обсяг зросте втричі – до 7,5 млрд дол. США [4]. При цьому 90% усіх доходів надійшло від американських компаній через постійні злочи корпоративних і урядових ресурсів, що зробило цей вид страхування найбільш швидкозростаючим страховим продуктом у країні. Зокрема, за даними страхової консалтингової фірми Advisen Ltd., за 2016 рік в США виробники заплатили за кібер-страхування 36,9 млн дол. США, що на 89% більше, ніж роком раніше. І ситуація з Abbott Laboratories АВТ підняла інтерес до кібер-страхування на новий рівень [5]. Щодо України, то в 2016 р. компанія Cisco в своєму звіті з інформаційної безпеки повідомила, що більше половини опитаних українських компаній піддавалися кібератакам.

Загалом кібер-страхування охоплює широкий спектр ризиків і захищає компанії від фінансових втрат у результаті DDoS атак, фішингу, кібер-вимагання, зараження шкідливим програмним забезпеченням, відповідальності за зберігання конфіденційної інформації та персональних даних тощо. Звісно, в більшості страхових компаній досі відсутні фахівці з оцінки кібер-ризиків, тим не менше цей вид страхування роз-

вивається і в майбутньому конкуруватиме з іншими видами комерційного страхування чи навіть страхування життя.

Ще одним ноу-хау у сфері страхування в світі є страхування роботів. На думку експертів перестраховальної компанії Munich Re, страховики ризиків виграють від вражаючих темпів розвитку ринку робототехніки і появи нових викликів, які спонукають до розробки нового страхового продукту. При чому, поряд із простими асистентами, задіяними у виробництві, видобувній галузі чи охороні здоров'я, з'являються роботи-асистенти, які включаються в громадське життя і становлять особливий інтерес страховиків, найбільшою мірою у частині страхування відповідальності виробника за свій продукт. Загалом у світі більше 60% витрат на робототехніку в 2016–2020 рр. припадатиме на країни Азійсько-Тихоокеанського регіону – Китай, Японію і Південну Корею. Передбачається, що у 2020 р. країни цього регіону витратять на роботів понад 133 млрд дол. США, або більше 70% загальносвітових витрат [6].

Таким чином, для світового ринку страхових послуг характерними є наступні тенденції й проблеми подальшого поступу:

1) пришвидшення зростання обсягу страхових премій, які отримують страховики з ризикових видів страхування, страхування життя та перестраховування;

2) активізація попиту на страхові послуги у країнах, що розвиваються, особливо в Китаї, Південній Кореї тощо;

3) зниження вартості страхових продуктів у сфері комерційного страхування та посилення страхового інтересу до кібер-страхування і страхування роботів;

4) консолідація провідних страховиків у декількох високо розвинутих країнах. Так, із 200 компаній, які потрапили до списку найбільших компаній світу за оцінками Forbes, за результатами 2016 р. 46 – страхові ком-

СТРАХОВИЙ РИНОК

панії: 34 з яких – страховики зі страхування життя, 25 – страховики зі страхування нерухомості та 3 – страхові брокери. При цьому найбільші страхові компанії світу зосереджені у 6 країнах – Італії, Китаї, Німеччині, США, Франції та Швейцарії (табл. 2).

Деталізований перелік страхових компаній, які потрапили до списку найбільших

компаній світу за оцінками Forbes, зображено на рис. 1.

У звіті Global insurance review 2016 and outlook 2017/18 аналітики подали власні погляди на теперішній і майбутній стан розвитку страхування в регіонах, що розвиваються, основні положення яких узагальнено в табл. 3.

Таблиця 2

ТОП-10 страхових компаній світу у 2016 р. (за даними Global 2000)*

Рейтинг	Страхова компанія	Країна походження	Ринкова вартість, млрд дол. США	Активи, млрд дол. США	Обсяги продаж, млрд дол. США	Дохід, млрд дол. США
20	Ping An Insurance Group	Китай	90	732,3	98,7	8,7
21	Allianz	Німеччина	79,7	926,2	115,4	7,3
26	AXA Group	Франція	61,9	965,4	129,8	5,9
48	MetLife	США	51,4	884,2	68	5,3
87	American International Group (AIG)	США	63,7	496,9	58,3	2,2
101	Munich Re	Німеччина	34,1	295,7	63,5	3,4
118	Swiss Re	Швейцарія	35,4	189,6	35,7	4,6
125	Generali Group	Італія	24,1	539,3	97,1	2,3
127	Zurich Insurance Group	Швейцарія	33,1	364,2	60,8	1,8
202	Allstate	США	24,7	106,5	35,6	2,2

* Складено на основі [7].

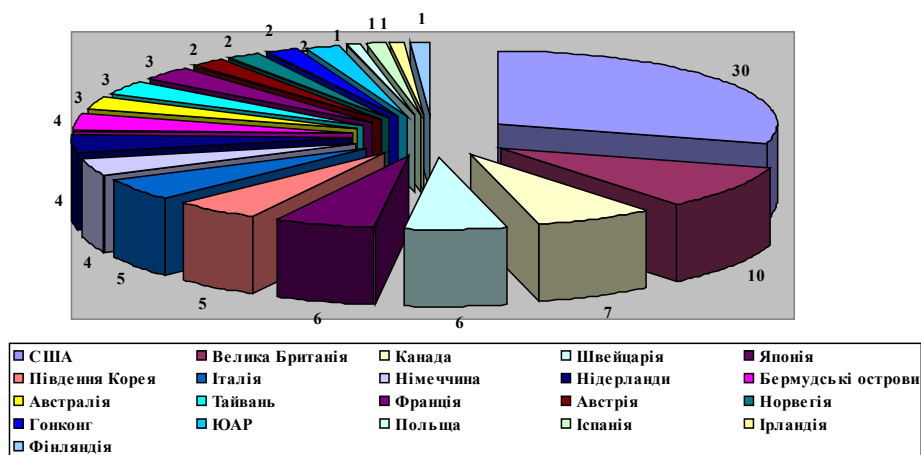

Рис. 1. Структура найбільших страхових компаній у розрізі країн*

* Побудовано на основі [7].

**Основні бачення теперішнього і майбутнього розвитку страхування
у регіонах, що розвиваються***

Регіон	Види страхування	Сьогодні	Майбутнє
Азія	Ризикове страхування	1) зростання премій в Китаї залишається стабільним завдяки державному сприянню, с/г страхуванню і страхуванню відповідальності; 2) економічне зростання в Індії прискорюється, але рентабельність може знизитись через повінь в грудні 2015 року в Ченнаї; 3) зростання премій у Південно-Східній Азії за підтримки інфраструктурних проектів та стабільне розширення в інноваційній діяльності	1) ціновий тиск залишається інтенсивним через відсутність великих втрат і детарифікації (наприклад, в Китаї та Малайзії); 2) фіскальні інвестиції в інфраструктуру і проекти, пов'язані з China's B&R Initiative, будуть збільшувати попит на ризикові види комерційного страхування
	Страхування життя	1) в Китаї попит на продукти зі страхування життя збільшили питому вагу отриманих премій приблизно до 30% в загальній структурі премій; 2) активне зростання обсягу премій в Індії; 3) також премії сильно зросли на більшості ринків Південно-Східної Азії, включаючи Індонезію, Малайзію і В'єтнам. Але продаж оцадних продуктів через банки Таїланду впав	1) висока база буде впливати на зростання премій в Китаї у 2017 році; 2) в Індії спостерігатиметься поліпшення споживчого та бізнес-настроїв; 3) волатильність на фондових і фінансових ринках продовжить знижувати інтерес до інвестиційних продуктів, поряд зі збільшенням інтересу до продуктів захисту
Латинська Америка	Ризикове страхування	1) премії зросли лише на 0,3% через слабку економічну активність і результати андеррайтингу знизилися на фоні інвестиційної дохідності; 2) економічні спади призводять до зниження попиту на ризикові види страхування в Бразилії, Аргентині та Венесуелі; 3) зростання премій в Мексиці, Чилі і Перу залишається помірним	1) незначне економічне зростання, яке очікується в 2017 р. в Аргентині, Бразилії і Перу, відновить зростання премій, водночас спад в Венесуелі, ймовірно, стабілізується; 2) в Бразилії комерційний сегмент страхування, як очікується, активізується при зменшенні попиту на продукти особистого страхування
	Страхування життя	1) зростання премій зі страхування життя є стабільним (на рівні близько 7% у 2016 р.) з варіаціями на різних ринках; 2) премії знизилися на 15% в Венесуелі, але зросли в Мексиці і Чилі; 3) у Мексиці запровадження 1 січня 2016 року Директиви Solvency II, як очікується, підвищить попит на перестраховування	1) слабкість ринку в Венесуелі, ймовірно, збережеться, проте недавні політичні реформи мають допомогти поліпшити ситуацію в Аргентині і Бразилії; 2) премії в Мексиці зростають за рахунок податкових пільг у витратах, пов'язаних зі здоров'ям, і податкових відрхувань за внесок у довгострокові оцадні продукти
Центральна і Східна Європа	Ризикове страхування	1) премії з ризикових видів страхування продовжують рости, за оцінками, на 4,6% за рахунок більш надійної роботи в Росії, Польщі та Угорщині; 2) конкуренція залишається сильною на фоні різкого зниження цінового тиску	1) зростання за прогнозами залишиться стабільним на рівні близько 4% у 2017–2018 рр. Проте залишаються невизначеними, враховуючи складні економічні умови і нестабільну геополітичну ситуацію; 2) для глобальних перестраховиків введення національної перестраховальної компанії в Росії буде ключовим мотивом для боротьби
	Страхування життя	1) скорочення четвертий рік поспіль премій в 2016 році через слабку продуктивність у Польщі і Чехії; 2) різке зростання премій в Росії	1) низька економічна активність в Чехії і Угорщині, як очікується, збережеться в 2017 році, тоді як Польща може активізувати роботу ринку; 2) премії в Росії, як очікується, зростатимуть у розмірі близько 10%, порівняно з 2017 р.
Ближній Схід і Північна Африка	Ризикове страхування	1) зростання прискорюється до 9,3% головним чином за рахунок сильного підйому в Туреччині (23%); 2) зростання також залишаються помірними в Саудівській Аравії, але відносно слабкі інші ринки	1) введення більшої кількості обов'язкових ліній, великих інфраструктурних і будівельних проектів, а також вдосконалення режимів регулювання сприятимуть зростанню премій
	Страхування життя	1) зростання премій зі страхування життя сповільнилося з 7,5% в 2015 р. до 4,2% в 2016 р.; 2) уповільнення відбулося в основному через слабку продуктивність у Саудівській Аравії	1) низький рівень проникнення і підвищення інформованості повинні стимулювати попит на продукти зі страхування життя; 2) зростання доходів зумовить зростання попиту на захист багатства і продуктів накопичення
Південна Африка	Ризикове страхування	1) зростання залишалось незначним (на рівні 0,5%) через уповільнення темпів у Південній Африці; 2) зниження ставки страхових внесків та слабка економічна активність у ресурсностичких країнах не сприяють регіональному зростанню	1) розбіжність зростання страхування між commodity-intensive і неінтенсивними ринками, ймовірно, продовжиться; 2) удосконалення нормативно-правової бази призведе до зростання страхування, хоча є і побоювання з приводу зростання протекціонізму; 3) витрати на інфраструктурні проекти будуть підтримувати ризикове страхування
	Страхування життя	1) зростання премій сповільнилося до 1,1% на тлі ослаблення економічної ситуації в Південній Африці; 2) загалом спостерігається стійке зростання, однак на багатьох інших ринках проникнення страхування є дуже низьким.	1) очікується зростання наявного доходу і середнього класу; 2) інноваційний мобільний розподіл і мікро-страхування продовжуватиме зростати.

* Складено на основі [1].

За даними табл. 3 можна зробити висновки про те, що на перспективу розвиток ринку страхових послуг за регіонами світу є доволі неоднозначним. В одних країнах він еволюціонує значно швидше, ніж в інших, хоча загалом передбачаються позитивні зрушення у його поступі в регіонах, що розвиваються.

Також варто наголосити, що зі зростанням та все глибшим проникненням інформаційних і цифрових технологій у господарську діяльність підприємницьких структур і населення, запити споживачів фінансових продуктів змінюються. Це виявляється у зростанні ролі Інтернету, мобільних додатків, веб-чатів, відеозв'язку тощо в отриманні необхідних даних або ж комплексу послуг. Звісно, страхові компанії також реагують на зазначені нововведення і намагаються максимально використовувати їх у своїй діяльності. Окрім того, вони, попри основні послуги, надають і додаткові, що сприяє більш тісній співпраці та співробітництву між ними і їх клієнтами. Так, поки що Інтернет-відеозв'язок для звернення до страхових компаній лише починає використовуватися, разом із тим особи, які його для себе відкрили, готові надалі ним користуватись. При цьому передбачається, що до 2020 року відсоток використання мультимедійних засобів у власному контакт-центрі досягне максимальної позначки. Щодо телефонів зазначений показник становитиме 100%, для e-mail – 96%, мобільних пристроїв – 89%, чатів – 89%, соціальних мереж – 86%, смс – 79%, спільних переглядів – 75% і відео конференцій – 54% [8, с. 21]. У розрізі країн техніко-інформаційна активність громадян щодо придбання страхових послуг має наступний вигляд (рис. 2).

Водночас, деякі страховики починають утворювати екосистему таких послуг різних форм, виявляючи нові ініціативи [9]. Так, американська страхова компанія AIG

інвестувала значні кошти у стартап-технології щодо забезпечення безпеки людини, розробку переносних пристроїв, аналітики та систем для підвищення безпеки праці. Ці засоби допомагають робітникам, керівникам і власникам не допустити травм на виробництві у будівництві.

Натомість німецька страхова компанія AXA об'єдналася з RWE, спільно використовуючи систему автоматизації RWE, щоб мінімізувати отриманий збиток і забезпечити швидку підтримку. Це сприяло зміні статусу клієнта “від платника до партнера”.

Розроблено й багато інших додаткових послуг. Зокрема, для водіїв – це телематика. Так, у Південній Африці під час змагань використовується мобільний додаток Cambridge Mobile Telematics для загальнонаціональної безпеки дорожнього руху. Результати показують, що в цей період безпечне водіння збільшилося більш, ніж на 30%.

При цьому наголосимо, що рівень впровадження та якість обслуговування клієнтів страховими компаніями варіюється залежно від країни та її техніко-технологічного розвитку.

Тим не менше, глобалізація сприяє уніфікації норм і нормативів ведення страхового бізнесу. Прикладом цього можуть слугувати директиви ЄС. Звісно, як було наголошено на 8-й Інтернаціональній конференції зі страхування “Towards the insurance of tomorrow”, яка відбулася в Парижі 14 жовтня 2016 р., принципи Solvency II не досконалі, але вони представляють справжній прогрес: свободу інвестицій в обмін на дотримання принципу “розсудлива людина”, спільну оцінку страхових активів і зобов'язань, а також довгострокові гарантії в контексті пом'якшення наслідків волатильності фінансового ринку. При цьому учасниками окресленого заходу було відзначено необхідність проведення низки заходів, які їх лише б покращили.

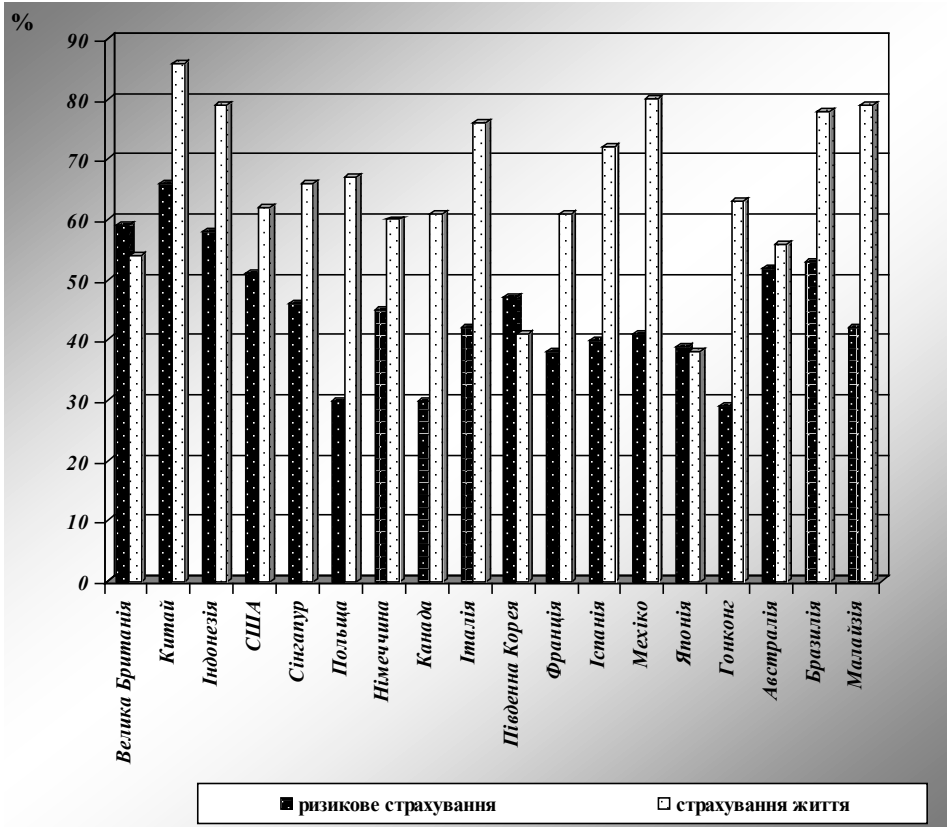

Рис. 2. Динаміка активних у цифровій формі клієнтів страхових компаній за видами страхування у розрізі країн*

* Побудовано на основі [9].

Перш за все, це фазовий аналіз стандартної формули і довгострокові гарантії для інвестиційного пакета, які заплановано реалізувати на європейському рівні упродовж 2018–2020 рр. Цей крок дає можливість для поліпшення принаймні у трьох сферах [10]:

- по-перше, спрощення нормативно-правової бази (складність стандартної формули не є бажаною ні для промисловості, яка повинна здійснювати ці нові розрахунки, ні для керівників, ні для фінансових ринків);
- по-друге, страховики мають залишатися справжнім важелем для фінансування економіки, адже страховий сектор є

найбільшим інституційним інвестором в Європейському Союзі (у 2015 р. в економіку інвестовано майже 9,8 млрд євро). У контексті зазначеного, окреслено два напрямки дій: 1) перегляд, на думку EIOPA, інфраструктури корпоративних клієнтів; 2) удосконалення процесу сек'юритизації високоякісних активів. В цілому необхідно враховувати потенційно стримуючий ефект принципів Solvency II на більш ризиковіші інвестиції, які необхідні для забезпечення належного функціонування економіки: акції, кредити для малого та середнього бізнесу, а також зелені активи або інвестиції в інноваційні компанії;

– по-третє, мінливість Solvency II є більшою, ніж в попередньому варіанті (варто відзначити узгодження регулювання, коригування волатильності і симетричне коригування фондового ризику, які доповнюють набір перехідних заходів, що забезпечують поступ до нового режиму. Ефективність цих заходів має бути оцінена в найближчі роки, і якщо вони будуть недостатніми, слід запропонувати поправки).

Вже сьогодні європейський ринок страхових послуг є складною системою взаємодії національних і регіональних ринків страхування, яким притамані [11]:

1) новелізація традиційних форм і видів страхових послуг з метою розробки нових страхових полісів, які покриватимуть зростаючі ризики (політичні (тероризм), військові, катастрофічні, інформаційні тощо);

2) модернізація страхової діяльності й упровадження IT-технологій у роботу страховиків і страхових посередників: автоматизоване управління бізнес-процесами, застосування технологій аутсорсингу для скорочення операційних витрат, диверсифікація системи продажів страхових полісів;

3) підвищення культури споживання страхових послуг, що обумовлює зростаючі вимоги і запити споживачів до страхових продуктів та сприяє поліпшенню їх якості;

4) зміна пріоритетів населення й підвищення інтересу до накопичувальних продуктів страхування життя;

5) стандартизація й уніфікація діяльності страхових компаній на основі принципів International Association of Insurance Supervisors, рекомендаційних вимог Solvency II та положень Міжнародних стандартів фінансової звітності.

Щодо України, то євроінтеграційний курс вимагає від неї електронної ідентифікації й автентифікації, що обумовлює приєднання до проекту ЄС Secure identity across borders linked 2.0 (Stork 2.0), яким перед-

бачено забезпечення розбудови єдиного середовища електронної ідентифікації та автентифікації в ЄС. Проект фокусується на виробленні стандартів, форматів, ідентифікаторів тощо для запровадження інтероперабельних засобів електронної ідентифікації, у т. ч. у сферах е-медицини, електронних публічних послуг, е-банкінгу, та повинен сприяти розвитку EU Digital Single Market, запровадженню транскордонної взаємодії, підвищенню мобільності громадян та бізнесу ЄС. Приєднання до цих проектів сприятиме розвитку е-ідентифікації відповідно до вимог ЄС та євроінтеграції України [12, 17]. Це також сприятиме інтеграції країни у світову спільноту та активній участі у процесах глобалізації. Водночас, без забезпечення належного рівня цифрової економіки, країні буде вкрай важко досягти поставлених цілей. Крім того, необхідно апробувати принципи Solvency II з метою уніфікації страхової діяльності з європейськими нормами і правилами.

Висновки. Резюмуючи зазначене вище, зауважимо, що в умовах зміни парадигми глобального економічного розвитку та зростання ролі інформаційних технологій, комп'ютеризації й перманентного оновлення програмного забезпечення бізнес-процесів страхові компанії змушені шукати нові можливості збереження конкурентних переваг на ринку фінансових послуг і розробки нових можливостей задоволення потреб споживачів. Водночас, загальноекономічна ситуація у світі визначає основні аспекти та тенденції розвитку світового й регіональних ринків страхових послуг.

По-перше, більш інтенсивно еволюція ринку страхових послуг відбувається саме в тих регіонах і країнах, які розвиваються, через наявність попиту на страхові послуги, економічне зростання, підвищення страхової культури та зростання потреби у страховому захисті.

По-друге, зменшення питомої ваги комерційного страхування через скорочення обсягів міжнародної торгівлі, що чинить вплив на морське й кредитне страхування; зниження відсоткових ставок за інвестиційними інструментами, що позначається на рентабельності й скороченні страхових резервів; підвищення ролі кібер-страхування через посилення кібератак не лише на державні інститути й організації, а й на приватний сектор. Виникнення страхування робіт у частині страхування відповідальності власника за якість продукції; формування екосистеми страхових послуг різних форм.

По-третє, для європейського ринку страхових послуг характерними є оновлення традиційних форм і видів страхових послуг; модернізація страхової діяльності й упровадження ІТ-технологій у роботу страховиків і страхових посередників; підвищення культури споживання страхових послуг, що обумовлює зростаючі вимоги і запити споживачів до страхових продуктів та сприяє поліпшенню їх якості; зміна пріоритетів населення в бік підвищення інтересу до накопичувальних продуктів страхування життя; стандартизація й уніфікація діяльності страхових компаній.

Для України без забезпечення належного рівня цифрової економіки й апробації принципів Solvency II з метою уніфікації страхової діяльності з європейськими нормами і правилами буде доволі складно досягти поставлених цілей у поступі страхового ринку. Тому перспективним напрямком подальших досліджень є оцінка готовності вітчизняного ринку страхових послуг до інтеграції у міжнародне страхове середовище.

Список використаних джерел

1. *Global insurance review 2016 and outlook 2017/18* [Electronic resource]. – Access mode : http://www.swissre.com/library/Global_insurance_review_2016_and_outlook_201718.html.
2. *Прогноз розвитку глобального ринка страхування на 2017-2018 годы: 5 ключевых тенденций в мире* [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://forinsurer.com/news/17/03/06/34971>.
3. *World insurance in 2015: steady growth amid regional disparities* [Electronic resource]. – Access mode : http://www.swissre.com/library/sigma3_2016_en.html.
4. *Ринок страхування від кібер-загроз в найближчі 10 років може стати одним з найбільш перспективних* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ufi.net.ua/ua/novynynku/309-rynok-strakhuvannia-vid-kiber-zahroz-v-naiblyzhchi-10-rokiv-mozhe-staty-odnym-z-naibilshperspektyvnykh>.
5. *За рік сума вкладень у кібер-страхування у США зростає на 89%* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://news.finance.ua/ua/news/-/399934/za-rik-suma-vkladen-u-kiber-strahuvannya-u-ssha-zroslo-na-89>.
6. *Страхування роботів стає актуальнішою – витрати на робототехніку в світі до 2020 року зростуть до \$ 188 млрд.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://odo-msk.com.ua/novini/100/353>.
7. *Рейтинг страховых компаний мира (Forbes Global)* [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.ukrstrahovanie.com.ua/ratings/top-strahovyh-kompaniy-mira>.
8. *Global Digital Insurance Benchmarking Report 2015* [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.bain.com/publications/articles/global-digital-insurance-benchmarking-report-2015.aspx>.
9. *Customer Behavior and Loyalty in Insurance: Global Edition 2016* [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.bain.com/publications/articles/customer-behavior-loyalty-in-insurance-global-2016.aspx>.
10. *Francois Villeroy de Galhau (2016): Towards the insurance of tomorrow, Speech at the 8th International Insurance Conference, Paris, 14 October* [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.bis.org/review/r161021g.pdf>.

11. Бунін С.В. Аналіз розвитку Європейського ринку страхових послуг [Електронний ресурс] / С.В. Бунін // Ефективна економіка. – 2017. – № 4. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5559>.

12. Цифрова адженда України – 2020 : проєкт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>.

References

1. Global insurance review 2016 and outlook 2017/18. Available at: http://www.swissre.com/library/Global_insurance_review_2016_and_outlook_201718.html.

2. Prohnoz razvitiya globalnogo rynka strakhovaniya na 2017-2018 gody: 5 klyukhevych tendentsiy v mire [Forecast of the development of the global insurance market for 2017-2018: 5 key trends in the world]. Available at: <https://forinsurer.com/news/17/03/06/34971>.

3. World insurance in 2015: steady growth amid regional disparities. Available at: http://www.swissre.com/library/sigma3_2016_en.html.

4. Rynok strakhuvannia vid kiber-zahroz v naiblyzhchi 10 rokiv mozhe staty odnym z naibilsh perspektyvnykh [Market insurance against cyber threats in the next 10 years may be one of the most promising]. Available at: <http://ufi.net.ua/ua/novyny-rynku/309-rynok-strakhuvannja-vid-kiber-zahroz-v-naiblyzhchi-10-rokiv-mozhe-staty-odnym-z-naibilsh-perspektyvnykh>.

5. Za rik suma vkladov u kiber-strakhuvannia u SSHA zroslo na 89% [Last year the amount of investment in cyber security in the US increased by 89%]. Available at: <http://news.finance.ua/ua/news/-/399934/za-rik-suma-vkladen-u-kiber-strakhuvannia-u-ssha-zroslo-na-89>.

6. Strakhuvannia robotiv staie aktualnishoiu – vytraty na robototekhniku v sviti do 2020 roky zrosut do \$ 188 mlrd. [Insurance work is urgent – the cost of robotics in the world by 2020 will grow to \$ 188 billion]. Available at: <http://odo-msk.com.ua/novini/100/353>.

7. Rejting strakhovykh kompaniy mira (Forbes Global) [Rating of insurance companies of the world]. – Режим доступу: <https://www.ukrstrahovanie.com.ua/ratings/top-strahovykh-kompaniy-mira>.

8. Global Digital Insurance Benchmarking Report 2015. Available at: <http://www.bain.com/publications/articles/global-digital-insurance-benchmarking-report-2015.aspx>.

9. Customer Behavior and Loyalty in Insurance: Global Edition 2016. Available at: <http://www.bain.com/publications/articles/customer-behavior-loyalty-in-insurance-global-2016.aspx>.

10. Francois Villeroy de Galhau (2016): Towards the insurance of tomorrow, Speech at the 8th International Insurance Conference, Paris, 14 October. Available at: <http://www.bis.org/review/r161021g.pdf>.

11. Bunin, S. (2017). Analis rozvytku Yevropeiskoho rynku strakhovykh poslug [Analysis of the development of the European insurance market]. Efyektivna ekonomika, 4. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5559>.

12. Cyfrova adzhenda Ukrainy – 2020: proekt [Digital adzhenda Ukraine – 2020: draft]. Available at: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>.

Стаття надійшла до редакції 14.06.2017.